

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.4>

УДК 657:658.5:658.8:636.5

Л. В. Гуцаленко,

*д. е. н., професор, професор кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5181-8652>*

**ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ
ПТАХІВНИЦТВА В УМОВАХ
ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ**

L. Gutsalenko,

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Accounting and Taxation,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

**ACCOUNTING AND CONTROL SUPPORT FOR MANAGING
PRODUCTION AND MARKETING ACTIVITIES OF POULTRY
ENTERPRISES UNDER GLOBAL ECONOMIC CHALLENGES**

Стаття присвячена дослідженню теоретико-методичних засад формування обліково-контрольного забезпечення управління виробничо-збутовою діяльністю підприємств птахівництва в умовах глобальних

економічних викликів. Обґрунтовано роль управлінського обліку, внутрішнього контролю та аналітичних інструментів у підвищенні ефективності використання ресурсів, оптимізації витрат і забезпеченні конкурентоспроможності підприємств галузі. Визначено специфічні особливості діяльності підприємств птахівництва, зокрема високу залежність від кормових ресурсів, біологічний характер виробництва, технологічну циклічність та волатильність агропродовольчих ринків, що зумовлює необхідність удосконалення систем обліку і контролю.

Особливу увагу приділено інтеграції сучасних інструментів управлінського обліку, бюджетування, контролінгу та цифрових технологій в управління виробничо-збутовою діяльністю. Доведено, що впровадження систем планування ресурсів підприємства (ERP), автоматизованого моніторингу виробничих параметрів і аналітики даних підвищує своєчасність, точність і ефективність прийняття управлінських рішень, одночасно знижуючи операційні та фінансові ризики. Наголошено на важливості поєднання фінансових і нефінансових показників у межах єдиної інформаційної системи, що забезпечує комплексну оцінку діяльності підприємства та підтримує стратегічне планування. Додатковим важливим напрямом є посилення інституційного та нормативного забезпечення систем обліку і контролю на підприємствах птахівництва, зокрема в контексті гармонізації з міжнародними стандартами та процесами європейської інтеграції. Узгодження облікових практик із вимогами МСФЗ, впровадження стандартів якості та безпечності (НАССР, ISO), а також підвищення прозорості звітності сприяють зміцненню довіри інвесторів, розширенню доступу до міжнародних ринків і підвищенню загальної надійності підприємств.

У дослідженні підкреслено зростаюче значення ризик-орієнтованих підходів до управління в умовах глобальної економічної нестабільності, зокрема цінової волатильності, порушення ланцюгів постачання та впливу зовнішніх шоків. У цьому контексті особливої актуальності набуває формування адаптивних обліково-контрольних механізмів, здатних оперативно реагувати на динамічні зміни зовнішнього середовища. У

статті запропоновано напрями вдосконалення обліково-контрольного забезпечення, зокрема посилення процедур внутрішнього контролю, впровадження сучасних методів управління витратами, а також підвищення прозорості та підзвітності бізнес-процесів.

Практична реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємств птахівництва, зміцненню їх стійкості до зовнішніх викликів і забезпеченню національної продовольчої безпеки. Крім того, інтеграція цифрових рішень та інноваційних управлінських інструментів сприятиме переходу підприємств птахівництва до сталого та конкурентоспроможного розвитку в межах глобальної агропродовольчої системи.

The article examines the theoretical and methodological foundations of forming accounting and control support for managing the production and marketing activities of poultry enterprises under global economic challenges. The role of management accounting, internal control, and analytical tools in improving resource efficiency, optimizing costs, and ensuring the competitiveness of enterprises in the industry is substantiated. The study identifies the specific features of poultry enterprises, including a high dependence on feed resources, biological processes, technological cycles, and the volatility of agri-food markets, which necessitates the improvement of accounting and control systems.

Special attention is paid to the integration of modern management accounting tools, budgeting, controlling, and digital technologies into the management of production and marketing activities. It is proved that the implementation of enterprise resource planning systems, automated monitoring of production parameters, and data analytics enhances the timeliness, accuracy, and effectiveness of managerial decision-making while reducing operational and financial risks. The importance of combining financial and non-financial performance indicators within a unified information system is emphasized, which enables a comprehensive assessment of enterprise performance and supports strategic planning. An additional important direction is the strengthening of institutional and regulatory support for accounting and control systems in poultry

enterprises, particularly in the context of alignment with international standards and European integration processes. The harmonization of accounting practices with IFRS requirements, the implementation of quality and safety standards (such as HACCP and ISO), and the improvement of reporting transparency contribute to enhancing investor confidence, expanding access to international markets, and increasing the overall credibility of enterprises.

The research highlights the growing significance of risk-oriented management approaches in the context of global economic instability, including price volatility, disruptions in supply chains, and external shocks. In this regard, the development of adaptive accounting and control mechanisms capable of responding to dynamic environmental changes becomes crucial. The paper proposes directions for improving accounting and control support, including strengthening internal control procedures, implementing advanced cost management techniques, and enhancing transparency and accountability in business processes.

The practical implementation of the proposed approaches will contribute to increasing the efficiency of poultry enterprises, improving their resilience to external challenges, and strengthening national food security. Moreover, the integration of digital solutions and innovative management tools will facilitate the transition of poultry enterprises toward sustainable and competitive development within the global agri-food system.

Ключові слова: *обліково-контрольне забезпечення, управлінський облік, внутрішній контроль, підприємства птахівництва, виробничо-збутова діяльність, управління витратами, бюджетування, контролінг, цифрові технології, ефективність підприємства, управління ризиками, глобальні економічні виклики, продовольча безпека.*

Keywords: *accounting and control support, management accounting, internal control, poultry enterprises, production and marketing activities, cost management, budgeting, controlling, digital technologies, enterprise efficiency, risk management, global economic challenges, food security.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Птахівництво є стратегічно важливою галуззю аграрного сектору України, яка забезпечує населення доступною білковою продукцією, зокрема м'ясом птиці та яйцями, а також формує значну частку експортного потенціалу країни. Завдяки відносно короткому виробничому циклу, високій оборотності капіталу та можливості швидкого нарощування обсягів виробництва, галузь відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки та стабільності внутрішнього ринку. Водночас розвиток птахівництва значною мірою залежить від ефективності використання ресурсів, рівня технологічного забезпечення та ефективного управління виробничими процесами.

В умовах глобальних економічних викликів, зокрема воєнних ризиків, інфляційних процесів, порушення логістичних ланцюгів, коливання валютного курсу та нестабільності зовнішніх і внутрішніх ринків, підприємствам птахівництва необхідно адаптувати процеси господарювання до умов невизначеності та ризиків. Зростання вартості кормів, енергоресурсів і транспортних послуг, а також посилення конкуренції вимагають від суб'єктів господарювання підвищення ефективності виробничо-збутової діяльності, оптимізації витрат і вдосконалення управлінських підходів. За таких умов особливого значення набуває здатність підприємств оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та приймати економічно обґрунтовані рішення.

Одним із основних чинників забезпечення ефективного функціонування підприємств птахівництва є формування дієвої системи обліково-контрольного забезпечення управління, яка інтегрує управлінський облік, бюджетування, внутрішній контроль та контролінг. Така система дозволяє своєчасно отримувати достовірну та аналітично оброблену інформацію, оцінювати результати діяльності, виявляти відхилення від планових показників і формувати ефективні управлінські рішення. Впровадження сучасних обліково-контрольних інструментів у поєднанні з

цифровими технологіями створює передумови для підвищення ефективності використання ресурсів, зниження ризиків та забезпечення сталого розвитку підприємств галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліково-контрольного забезпечення управління підприємствами ґрунтується на працях представників інституційної економіки (Д. Норт, О. Вільямсон) та теорії управлінського обліку (Р. Каплан, Д. Нортон, К. Друрі), які обґрунтовують роль інформаційних і контрольних механізмів у підвищенні ефективності діяльності. Сучасні дослідження вітчизняних учених (С. Кваша, Т. Гайдучок, Н. Телічко та ін.) акцентують увагу на розвитку обліково-аналітичного забезпечення, контролінгу витрат і внутрішнього контролю як основи прийняття управлінських рішень. Значний внесок зроблено у вивчення специфіки функціонування птахівничих підприємств, зокрема щодо бюджетування, оцінки ефективності виробництва та управління інноваціями. Водночас недостатньо дослідженим залишається комплексний підхід до інтеграції обліку, контролю та цифрових технологій у системі управління виробничо-збутовою діяльністю підприємств птахівництва в умовах глобальних економічних викликів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи обліково-контрольного забезпечення управління виробничо-збутовою діяльністю підприємств птахівництва в умовах глобальних економічних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обліково-контрольне забезпечення управління є інтегрованою системою, що поєднує бухгалтерський і управлінський облік, внутрішній контроль, аналіз та планування з метою формування якісної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. Системний підхід забезпечує обробку, систематизацію та узагальнення даних про господарську діяльність підприємства, що дає змогу оцінювати результати функціонування, контролювати використання

ресурсів і визначати напрями підвищення ефективності діяльності. За умова динамічного зовнішнього середовища така система набуває стратегічного значення, оскільки сприяє підвищенню адаптивності підприємства до економічних викликів.

Функціонально обліково-контрольне забезпечення охоплює процеси збору первинної інформації, її обробки в системі бухгалтерського та управлінського обліку, аналітичної оцінки результатів діяльності, а також здійснення контролю за дотриманням встановлених норм і стандартів [1]. Його важливою характеристикою є інтеграція інформаційних потоків між різними рівнями управління, що дозволяє забезпечити цілісність і узгодженість управлінських рішень. Особливого значення набуває поєднання облікових і контрольних функцій із плануванням, що формує основу для ефективного управління витратами, доходами та фінансовими результатами підприємства.

З позицій наукових підходів обліково-контрольне забезпечення розглядається як важливий елемент системи управління підприємством. Представники інституційної економіки підкреслюють, що ефективність функціонування економічних систем значною мірою залежить від якості інформаційних і контрольних механізмів, які забезпечують дотримання правил і зниження трансакційних витрат [2;3]. У межах теорії управлінського обліку (Р. Каплан, К. Друрі) обліково-контрольне забезпечення розглядається як інструмент підтримки стратегічного управління, що дає змогу інтегрувати фінансові та нефінансові показники діяльності підприємства [4;5]. Українські вчені акцентують увагу на необхідності адаптації обліково-контрольних систем до галузевих особливостей аграрного виробництва, зокрема врахування біологічних активів, сезонності та високої ресурсозалежності [6].

Птахівництво характеризується низкою специфічних ознак, які визначають особливості організації виробничо-збутової діяльності та формують підвищені вимоги до системи управління. До основних

характеристик належать висока інтенсивність виробництва, що передбачає значну концентрацію ресурсів і використання сучасних технологій; швидкий оборот капіталу завдяки короткому виробничому циклу; значна частка витрат на корми, яка становить у середньому 60–70 % собівартості продукції; а також суттєва залежність від зовнішніх факторів, зокрема цін на зернові культури, енергоресурси та логістичні послуги. Така ресурсна залежність підвищує чутливість підприємств до ринкових коливань і зумовлює необхідність постійного моніторингу витрат і оптимізації виробничих процесів.

За статистичними даними, птахівництво є однією з провідних галузей тваринництва в Україні: у структурі виробництва м'яса частка м'яса птиці перевищує 50–55 %, а виробництво яєць стабільно забезпечує внутрішні потреби населення на рівні понад 90 %. У 2023–2024 рр., попри воєнні виклики, виробництво м'яса птиці залишалося на рівні близько 1,2–1,3 млн т, що вказує на відносну стійкість галузі. Водночас ціни на корми, які формуються переважно на основі зернових культур, у 2022–2023 рр. зросли на 25–40 %, що безпосередньо вплинуло на собівартість продукції та фінансові результати діяльності підприємств. Додатковим фактором тиску стало зростання витрат на енергоресурси та логістику, які в окремі періоди зростали на 20–30 %.

Висока залежність від зовнішніх ринкових факторів також проявляється через значну орієнтацію галузі на експорт. До початку повномасштабної війни Україна входила до десятки найбільших експортерів м'яса птиці у світі, забезпечуючи щорічний експорт на рівні 400–450 тис. т. У 2022–2024 рр. відбулися зміни логістичних маршрутів, що призвело до зростання транспортних витрат і зниження маржинальності експорту, однак галузь зберегла свої позиції на зовнішніх ринках завдяки адаптації до нових умов.

Виробнича діяльність у птахівництві має безперервний характер і тісно пов'язана з біологічними процесами, що обмежує можливості швидкого

коригування обсягів виробництва. Ефективність функціонування підприємств птахівництва, значною мірою визначається рівнем технологічної дисципліни, дотриманням ветеринарно-санітарних вимог і забезпеченням належних умов утримання птиці. Висока залежність від кормової бази та якості ресурсів, обумовлює необхідність впровадження ефективних систем обліку та контролю витрат, а також використання сучасних технологій управління виробництвом. За даними Державної служби статистики України, коефіцієнт конверсії корму у промисловому птахівництві становить у середньому 1,6–1,9 кг корму на 1 кг приросту живої маси, що робить витрати на корми критичним фактором ефективності. Водночас, навіть незначне зростання цін на зернові культури на 10 % може призводити до підвищення собівартості продукції на 6–8 %, що підкреслює високу чутливість галузі до ресурсних факторів.

Збут продукції птахівництва також має специфічні особливості, зумовлені швидкопсувністю продукції, необхідністю дотримання умов зберігання та транспортування, а також високою чутливістю до цінових коливань. Підприємства змушені забезпечувати безперервність поставок, що потребує ефективної логістики, диверсифікації каналів збуту та використання довгострокових контрактів. За даними Держстату та галузевих оглядів, частка експорту у загальному виробництві м'яса птиці в Україні у довоєнний період становила 30–35 %, а у 2022–2024 рр. зберігалася на рівні 25–30 %, незважаючи на ускладнення логістики. Водночас витрати на транспортування продукції в умовах війни зросли в середньому на 20–40 %, що негативно вплинуло на рентабельність експорту. За оцінками міжнародних організацій, коливання світових цін на м'ясо птиці та зернові можуть досягати 20–30 % протягом року, що підсилює невизначеність у формуванні цін і потребує впровадження ефективних механізмів управління збутом та ціновими ризиками [7].

З позицій наукових підходів птахівництво розглядається як високоефективна, але водночас ризикована галузь аграрного виробництва, де

основними факторами успіху є оптимізація витрат, технологічна модернізація та ефективне управління збутом [8]. Дослідники підкреслюють важливість інтеграції виробничих і збутових процесів у межах ланцюгів створення доданої вартості, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність підприємств [9]. У сучасних умовах особливого значення набуває також цифровізація виробничо-збутової діяльності, яка забезпечує підвищення прозорості, оперативності управління та адаптації до змін зовнішнього середовища.

Система обліково-контрольного забезпечення управління підприємствами птахівництва базується на комплексному використанні взаємопов'язаних інструментів, які охоплюють процеси обліку, планування, аналізу та контролю діяльності. Їх інтеграція забезпечує формування цілісної інформаційно-аналітичної системи, спрямованої на підвищення ефективності використання ресурсів, оптимізацію витрат і забезпечення стабільності фінансових результатів підприємства. Такий підхід дозволяє узгодити управлінські функції та створити єдину логіку прийняття рішень, орієнтовану на досягнення стратегічних і оперативних цілей.

Управлінський облік у цій системі виступає базовим інструментом, який забезпечує формування інформації про витрати, доходи та результати діяльності підприємства. У птахівництві його ефективність досягається через застосування калькулювання собівартості продукції за видами (м'ясо, яйця), організацію обліку за центрами відповідальності, що дає змогу оцінювати результативність окремих підрозділів, а також використання системи директ-костинг для аналізу змінних і постійних витрат та визначення маржинального доходу. Відповідно до підходів вітчизняних вчених, управлінський облік забезпечує інтеграцію операційної діяльності з фінансовими результатами, виступаючи ключовим інструментом стратегічного управління [10].

Важливу роль у системі відіграє бюджетування, яке забезпечує планування, координацію та контроль діяльності підприємства. Воно передбачає розробку бюджетів витрат і доходів, контроль їх виконання та

прогнозування фінансових результатів, що дає змогу узгоджувати виробничі та фінансові процеси та забезпечувати раціональний розподіл ресурсів. Як зазначають І. В. Свиноус та О. Ю. Гаврик, бюджетування є ефективним інструментом фінансового планування, який сприяє підвищенню фінансової дисципліни та результативності управління підприємствами аграрного сектору [11].

Внутрішній контроль забезпечує достовірність облікової інформації, дотримання технологічних норм і запобігання неефективному використанню ресурсів. Його основними напрямками є контроль витрат кормів і матеріальних ресурсів, оцінка продуктивності поголів'я та аудит виробничих процесів. Українські вчені, розглядають внутрішній контроль як важливий елемент системи управління ризиками, що дозволяє своєчасно виявляти відхилення, мінімізувати втрати та підвищувати ефективність діяльності підприємства [12].

Контролінг, у свою чергу, виступає інтегрованим інструментом управління, який поєднує функції обліку, аналізу, планування та контролю в єдину систему. Він забезпечує оцінку ефективності діяльності підприємства, управління відхиленнями та інформаційну підтримку прийняття управлінських рішень. У сучасних дослідженнях контролінг визначається як інструмент підвищення ефективності операційного, інвестиційного та стратегічного управління, що набуває особливої актуальності в умовах нестабільного економічного середовища та зростання рівня ризиків [13].

З метою узагальнення функціонального призначення, об'єктів управління та результатів застосування основних інструментів обліково-контрольного забезпечення доцільно представити їх систематизацію (таблиця 1).

**Таблиця 1. Інструменти обліково-контрольного забезпечення
управління підприємствами птахівництва**

Інструмент	Основні складові	Функціональне призначення	Результати застосування
Управлінський облік	Калькулювання, центри відповідальності, директ-костинг	Формування інформації про витрати та результати діяльності	Підвищення точності управлінських рішень, зниження витрат
Бюджетування	Планування, контроль, прогнозування	Узгодження виробничих і фінансових процесів	Підвищення фінансової дисципліни, оптимізація ресурсів
Внутрішній контроль	Контроль витрат, продуктивності, аудит	Забезпечення достовірності інформації та контролю ресурсів	Зниження втрат, підвищення ефективності виробництва
Контролінг	Аналіз, планування, контроль відхилень	Інтеграція управлінських функцій	Підвищення рентабельності та якості управління

Джерело: сформовано автором

Як свідчать дані таблиці 1, інструменти обліково-контрольного забезпечення формують цілісну та взаємопов'язану систему управління, яка охоплює всі основні етапи діяльності підприємства - від планування і організації виробництва до аналізу та контролю результатів діяльності. Така інтеграція забезпечить узгодженість управлінських процесів, підвищить якість інформаційного забезпечення та створити ефективний механізм прийняття управлінських рішень. Взаємодія управлінського обліку, бюджетування, внутрішнього контролю та контролінгу сприяє формуванню єдиного інформаційно-аналітичного простору, що є необхідною умовою ефективного функціонування підприємства.

Комплексне застосування обліково-контрольних інструментів забезпечує підвищення ефективності використання ресурсів, оптимізацію витрат і своєчасне виявлення відхилень від запланованих показників. Це, у свою чергу, дає змогу мінімізувати виробничі та фінансові ризики, підвищити рівень адаптивності підприємств до змін зовнішнього середовища та зміцнити їх конкурентні позиції. В умовах сучасних економічних

викликів, зокрема зростання вартості ресурсів, нестабільності ринків і посилення конкуренції, така система управління виступає важливим фактором забезпечення стійкого розвитку підприємств птахівництва та підвищення їх економічної ефективності.

Цифровізація обліково-контрольних процесів є одним із ключових напрямів підвищення ефективності управління підприємствами птахівництва в умовах динамічного та ризикованого зовнішнього середовища. Впровадження сучасних інформаційних систем, зокрема ERP (Enterprise Resource Planning) та BI (Business Intelligence), дозволяє автоматизувати процеси обліку, інтегрувати дані з різних підрозділів підприємства та забезпечити їх обробку в режимі реального часу. Це значно підвищує достовірність облікової інформації, знижує ймовірність помилок і дублювання даних, а також створює основу для формування оперативної та достовірної аналітики.

Використання ERP-систем забезпечує комплексне управління ресурсами підприємства, включаючи виробництво, фінанси, логістику та збут, що дає змогу здійснювати постійний контроль за витратами, обсягами виробництва та фінансовими результатами. BI-аналітика, у свою чергу, забезпечує візуалізацію основних показників ефективності (KPI), формування дашбордів і проведення багатофакторного аналізу діяльності підприємства, що дає змогу керівництву оперативно оцінювати ситуацію, виявляти відхилення від планових показників і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Важливим напрямом цифровізації є впровадження технологій Інтернету речей (IoT) та автоматизованих систем моніторингу, які дають змогу контролювати виробничі параметри, зокрема споживання кормів, температуру, вологість, освітлення та стан здоров'я поголів'я. Це забезпечує можливість оперативного реагування на відхилення від технологічних норм, підвищує ефективність використання ресурсів і знижує виробничі ризики.

З позицій сучасних наукових підходів цифровізація розглядається як важливий чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств, оскільки забезпечує інтеграцію бізнес-процесів, сприяє підвищенню прозорості управління та створення доданої вартості. Українські вчені підкреслюють, що цифрова трансформація аграрного сектору є необхідною умовою його сталого розвитку та адаптації до глобальних викликів.

Удосконалення системи обліково-контрольного забезпечення управління підприємствами птахівництва є необхідною умовою підвищення їх ефективності, стійкості та конкурентоспроможності. В умовах посилення глобальних економічних викликів, зокрема воєнних ризиків, нестабільності логістичних маршрутів, ринків збуту і зростання вартості ресурсів, менеджерам необхідно постійно здійснювати модернізацію управлінських підходів та впровадження інноваційних інструментів управління.

Основними напрямками розвитку системи управління є: інтеграція облікових і контрольних процесів, що передбачає формування єдиного інформаційного середовища управління; розвиток цифрових технологій, зокрема впровадження ERP-систем, BI-аналітики та автоматизованих систем моніторингу; підвищення прозорості управління шляхом удосконалення інформаційного забезпечення та відкритості даних; впровадження сучасних аналітичних інструментів (контролінг, KPI, прогнозні моделі); а також адаптація системи управління до умов глобальних викликів і змін зовнішнього середовища.

З позицій наукових підходів удосконалення управлінських систем має базуватися на інтеграції стратегічного та операційного управління, а також використанні цифрових і аналітичних інструментів [14]. Дослідники наголошують, що підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств можливе за умови комплексного підходу, який поєднує обліково-контрольні, аналітичні та цифрові складові [15].

З метою узагальнення основних напрямів удосконалення доцільно представити їх систематизацію (таблиця 2).

**Таблиця 2. Напрями удосконалення обліково-контрольного
забезпечення управління підприємствами птахівництва**

Напрямок	Зміст	Інструменти реалізації	Очікувані результати
Інтеграція процесів	Поєднання обліку, контролю та аналізу	ERP-системи, контролінг	Підвищення узгодженості управління
Цифровізація	Впровадження цифрових технологій	ВІ-аналітика, IoT, автоматизація	Підвищення точності даних і оперативності
Прозорість управління	Розширення доступу до інформації	Звітність, аналітичні платформи	Зниження інформаційної асиметрії
Аналітичні інструменти	Використання сучасних методів аналізу	KPI, бюджетування, прогнозування	Підвищення обґрунтованості рішень
Адаптація до викликів	Гнучкість управління в умовах ризиків	Стрес-тестування, сценарний аналіз	Підвищення стійкості підприємства

Джерело: сформовано автором.

Як свідчать дані таблиці 2, удосконалення обліково-контрольного забезпечення управління підприємствами птахівництва має ґрунтуватися на комплексному підході, що поєднує технологічні, організаційні та аналітичні зміни. Такий підхід передбачає не лише впровадження сучасних інформаційних технологій, а й удосконалення внутрішніх управлінських процедур, підвищення якості інформаційного забезпечення та інтеграцію облікових і контрольних функцій у єдину систему управління. Важливим є забезпечення узгодженості між стратегічними цілями підприємства та оперативними інструментами їх реалізації, що дає змогу підвищити ефективність прийняття управлінських рішень.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності управління, оптимізації витрат і більш раціональному використанню ресурсів підприємства. Впровадження цифрових технологій і сучасних аналітичних інструментів забезпечить оперативний моніторинг діяльності, своєчасне виявлення відхилень і мінімізацію виробничих та фінансових ризиків. У результаті підприємства отримують можливість підвищити рівень

адаптивності до змін зовнішнього середовища, зміцнити конкурентні позиції на ринку та забезпечити стабільність фінансових результатів.

За сучасних умов економічних трансформацій, зокрема впливу воєнних ризиків, нестабільності ринків і зростання вартості ресурсів, удосконалення обліково-контрольного забезпечення набуває стратегічного значення. Обліково-контрольне забезпечення діяльності підприємств птахівництва виступає важливим інструментом їх стійкого розвитку, підвищення економічної ефективності та формування стратегічних конкурентних переваг. ***Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.***

Обліково-контрольне забезпечення виступає ключовим інструментом управління виробничо-збутовою діяльністю підприємств птахівництва, оскільки формує інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх етапах агропродовольчого ланцюга. Його ефективне функціонування забезпечує не лише своєчасне відображення витрат і результатів діяльності, а й створює передумови для підвищення прозорості бізнес-процесів, контролю за використанням ресурсів та мінімізації виробничих і фінансових ризиків. Особливої актуальності це набуває в умовах високої ресурсомісткості птахівництва, залежності від кормової бази та чутливості до коливань ринкових цін.

Інтеграція управлінського обліку та внутрішнього контролю дає змогу оптимізувати структуру витрат, підвищити продуктивність виробництва та ефективність збутових операцій. Використання сучасних методів калькулювання (ABC-костинг, стандарт-костинг), бюджетування та системи основних показників ефективності (KPI), сприяє формуванню адаптивної системи управління, орієнтованої на досягнення стратегічних цілей підприємства. Водночас внутрішній контроль забезпечує дотримання технологічних регламентів, ветеринарно-санітарних вимог і стандартів якості продукції, що є критично важливим для підтримання конкурентних позицій як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

В умовах глобальних економічних викликів, зокрема волатильності цін, логістичних обмежень та воєнних ризиків, особливого значення набуває цифровізація обліково-контрольних процесів. Впровадження інформаційних систем управління (ERP, CRM), технологій точного тваринництва (precision livestock farming), автоматизованих систем моніторингу виробничих параметрів та аналітики великих даних (Big Data) забезпечує підвищення оперативності, достовірності та аналітичної глибини управлінської інформації, що дає змогу підприємствам адаптуватись до змін зовнішнього середовища, прогнозувати ризики та формувати сценарії розвитку.

Разом з тим, важливим напрямом є інтеграція обліково-контрольного забезпечення з інструментами ризик-менеджменту та системами забезпечення продовольчої безпеки, що відповідає сучасним вимогам сталого розвитку та європейської інтеграції. Реалізація комплексних заходів, спрямованих на вдосконалення обліково-аналітичної системи, цифрову трансформацію та посилення внутрішнього контролю, сприятиме підвищенню ефективності функціонування підприємств птахівництва, зміцненню їх конкурентоспроможності та забезпеченню стабільного продовольчого забезпечення населення країни в умовах трансформаційних змін економіки.

Література

1. Кваша С. М., Савченко Н. Л. Економічні інструменти обліково-контрольного забезпечення для ефективного управління товарами критичного імпорту. Підприємництво та інновації. 2025. № 34. С. 20–27.
2. North D. C. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 152 p.
3. Williamson O. E. *The Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, Relational Contracting*. New York: Free Press, 1985. 450 p.
4. Kaplan R. S., Norton D. P. *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Boston: Harvard Business School Press, 1996. 322 p.

5. Drury C. *Management and Cost Accounting*. 10th ed. Cengage Learning, 2018. 816 p.

6. Обліково-фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України на інноваційній основі : кол. моногр. за заг. ред. Г. Є. Павлової, І. П. Приходька. Дніпропетровськ : Герда, 2015. 524 с.

7. FAO. *Food Outlook: Biannual Report on Global Food Markets*. Rome: FAO, 2023.

8. Заболотний В. С., Хомяк Н. В. Теоретичні засади оцінки ефективності виробництва продукції птахівництва в сільськогосподарських підприємствах. Економіка та управління АПК. 2015. № 2. С. 76–82.

9. Громенкова С. Глобальні виробничо-збутові ланцюги у агропродовольчій сфері: сучасна політика та практика. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences. 2022. Vol. 308, No. 4. P. 140–148.

10. Гайдучок Т., Вітер С., Гданська Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення для підвищення ефективності управління фінансовими результатами. Економіка та суспільство. 2024. № 65.

11. Свиноус І. В., Гаврик О. Ю., Хомяк Н. В. Організаційно-економічні засади бюджетування як основи тактичного планування діяльності птахівничих підприємств. Сталий розвиток економіки. 2017. № 2 (35). С. 78–83.

12. Городиський М. П., Панченко І. А. Концептуальні засади внутрішнього контролю прибутку, орієнтованого на управління ризиками. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2015. № 2. С. 79–97.

13. Телічко Н., Дідур Г., Мельничук О. Сучасні інструменти контролінгу витрат у системі операційного, інвестиційного та стратегічного менеджменту. Економіка та суспільство. 2025. № 78.

14. Зайченко В., Гаврилова Н., Сарібекян А. Сучасні особливості системи менеджменту бізнес-процесів. Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). 2025. № 6. С. 126–133.

15. Дячков Д. В., Простак О. С., Тенянка А. О. Напрями підвищення ефективності управління інноваціями у сільськогосподарських підприємствах. Економічний форум. 2019. № 4. С. 122–129.

References

1. Kvasha, S. M. and Savchenko, N. L. (2025), “Economical accounting and control tools for effective management of critical import goods”, *Pidpryemnytstvo ta innovatsii*, vol. 34, pp. 20–27.

2. North, D. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, Cambridge, UK.

3. Williamson, O. E. (1985), *The Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, Relational Contracting*, Free Press, New York, USA.

4. Kaplan, R. and Norton, D. (1996), *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*, Harvard Business Review Press, Boston, USA.

5. Drury, C. (2018), *Management and Cost accounting*, 10th ed., Cengage Learning, London, UK.

6. Pavlova, H. Ye., & Prykhodko, I. P. (2015), *Oblikovo-finsove zabezpechennia staloho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy na innovatsijnij osnovi: kolektyvna monohrafiia [Accounting and financial support for sustainable development of the agricultural sector of Ukraine's economy on an innovative basis: collective monograph]*, Herda, Dnipropetrovsk, Ukraine.

7. FAO (2023), *Food outlook: Biannual report on global food markets*, FAO, Rome, Italy.

8. Zabolotnyj V. S. and Khomiak N. V. (2015), “Theoretical principles for assessing the efficiency of poultry production in agricultural enterprises”, *Ekonomika ta upravlinnia APK*, vol. 2, pp. 76–82.

9. Hromenkova, S. (2022), “Global production and distribution chains in the agri-food sector: modern policy and practice”, Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences, vol. 308, no. 4, pp. 140–148.
10. Haiduchok, T. Viter, S. and Hdansks, Yu. (2024), “Improvement of accounting and analytical support to increase the efficiency of financial results management”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 65.
11. Svynous, I. V., Havryk, O. Yu. and Khomiak, N. V. (2017), “Organizational and economic principles of budgeting as the basis for tactical planning of poultry enterprises”, *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol. 2 (35), pp. 78–83.
12. Horodys'kyj, M. P. and Panchenko, I. A. (2015), “Conceptual principles of internal profit control focused on risk management”, *Problemy teorii ta metodolohii bukhholders'koho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 2, pp. 79–97.
13. Telichko, N., Didur, H. and Mel'nychuk, O. (2025), “Modern cost control tools in the system of operational, investment and strategic management”, *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 78.
14. Zajchenko, V., Havrylova, N. and Saribekian, A. (2025), “Modern features of the business process management system”, *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu «KhPI» (ekonomichni nauky)*, vol. 6, pp. 126–133.
15. Diachkov, D. V., Prostak, O. S. and Tenianko, A. O. (2019), “Directions for increasing the efficiency of innovation management in agricultural enterprises”, *Ekonomichnyj forum*, vol. 4, pp. 122–129.

Отримано редакцією журналу / Received: 26.03.26

Прорецензовано / Revised: 07.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26